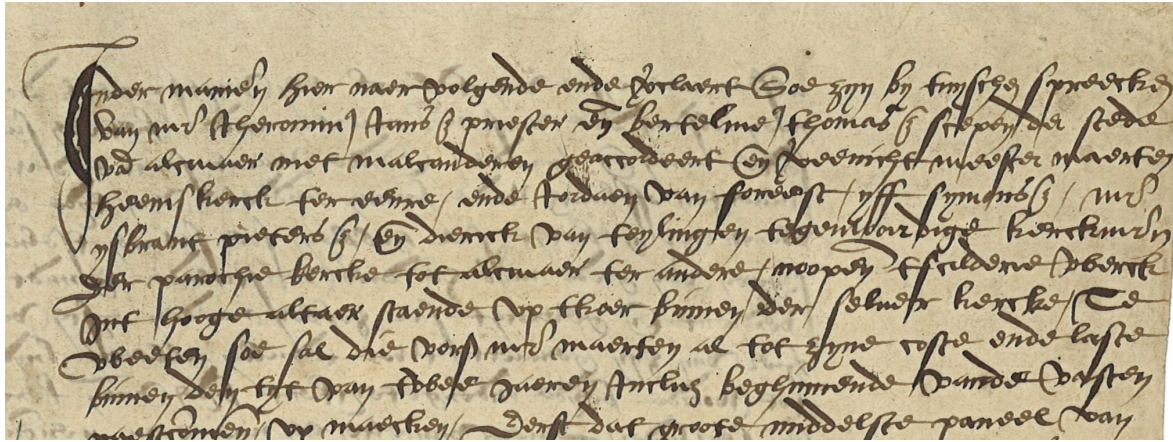

Stukken betreffende de totstandkoming en latere verkoop van het door Maarten van Heemskerck vervaardigde altaarstuk voor de Sint-Laurenskerk in Alkmaar

Dien maent hier naer volgende ende doerant Soe zyn by tynste spreker
Dien van (Heren) Ambr. J. p. n. s. v. d. h. v. l. m. J. Thomas J. Steen J. de p. d. e.
Ded alreuer met maerander geconvent en hermiten meester maester
Heren heren ten v. n. e. ende heren van somer / vff symon / m.
y. h. v. n. p. r. e. n. t. / En diemte van teylingen tegenbarbige heren
van p. n. e. r. e. berke tot alreuer ten indere / mooye / v. l. d. n. e. d. e. n. t.
Dit goode alreuer stonde op thier hinnen der selue heren / e.
v. d. e. n. s. s. e. s. e. d. e. n. s. m. d. m. a. e. r. t. e. n. a. e. t. e. h. y. n. e. r. o. p. t. e. e. n. d. e. l. y. s. t. e.
hinnen den tyt van t. d. e. e. g. u. e. r. e. n. A. n. t. l. u. g. b. e. g. e. n. n. e. n. d. e. d. a. n. d. e. d. a. s. t. e. n.
maeranden / v. m. a. e. r. t. e. n. / D. i. n. t. d. a. t. g. r. o. o. t. e. m. i. d. d. e. l. e. s. t. e. p. a. n. e. e. v. a. n.

1

Contracten voor het schilderen van het middenpaneel en de binnendeuren van het altaarstuk, 1538 en 1539.

Bron: RAA, Archief R.K. Parochie Alkmaar van voor 1573, inv.nr. 11

Dit beroert 't hoghe
altaer binnen de parochie
kercke van Alkmaer gheschildert
eertijts bij meester Maerten
Hemskerck. saliger gedachtenis.

Bedraeght de vollendede bij quitantie 925 libra.¹
in date den 25^e septembris anno 1538 bestelt
ende den .. mej anno 1543 betaelt. memorie.

[volgende blad]

In der manieren hiernaer volgende ende verclaert soe zijn bij tuyschensprecken van meester Jheronimus Jansz., priester ende Bertelmeus Thomasz. scepen der stede van Alkmaer met malcanderen geaccordeert ende vereenicht, meester Maerten Heemskerck ter eenre, ende Jordaen van Foreest, Yff Symonsz., meester Ysbrant Pietersz., ende Dierick van Teylingen tegenwoirdige kerckmeesteren der parochiekercke tot Alkmaer ter andere, noopende 't scilderiewerck in 't hooge altaer staende up 't koer binnen der selver kercke. Te weeten soe sal die vors. meester Maerten al tot zijne coste ende laste binnen den tijt van twee jaeren, incluz beghinnende van de vasten naestcommende, upmaecken, eerst dat groote middelste paneel van 't vors. groote altaer daer inne hangende onsen Heere an 't cruys mette twee moerdenaeren ende andere personaigen ende goede materie daer inne dienende nae eysch van 't werck. Mitsgaeders mettet beneden paneel daer die pilaren in staen, daer hij een parck off maecken sal indien 't die kerckmeesteren belieft, daer men alsdan in mach setten de historie daer den Heere 't cruys draecht met Veronica, ende anders nae den eysch van 't werck. Ende sal noch daer toe maecken ende scilderen de twee bovenste ronden in elcx een profeet ofte anders datter in dient. Waervoeren ende mits dat die vors. meester Maerten 't vors. werck eerlicker met goede verwen ende anders tottet werck behoerende upmaecken ende volbrengen sal, binnen den stede van Alkmaer alsoe 't daer staet, hij hebben ende ontfangen sal eens die somme van drie hondert vijff ende twintich rinsgulden² 't stuck tot twintich stivers

---

¹ Libra = pond (in het vervolg afgekort als l.). Hier op te vatten als rekenmunt, met zelfde waarde als de (karolus)gulden.

gerekent. Te weeten als hij 't vors. werck antast, 't welck sal wesen in de vasten naestcommende sal hij hebben ende ontfangen an gereeden³ gelde hondert der selver ringulden. Noch sal hij hebben gelijcke hondert ringulden als hij 't binnenste grootste paneel volmaect sal hebben, ende die reste van hondert vijff ende twintich ringuldens sal men hem te vollen betalen soe wanneer hij al 't vors. werck volbrocht sal hebben. Ende alsoe die vors. meester Maerten hem beclaecht dat die vors. somme te weynich is, omme 't vors. werck soe eerlicker te volbrengen al up zijne cost, alhier binnen der stede van Alcaer dat hem tot groote coste ende moeyte vallen sal ende verclaert nyet min hem te behoiren te bieden dan vierdalfhondert⁴ ringulden ten prijse vors., soe zijn die andere vijff ende twintich ringulden gebleven staen tot seggen ende uuytspreecken van Jan Jansz. bailliu van der Nijenburch ende an meester Jheronimus Jansz. priester, die daer van

[volgend blad]

alsdan nae eysch van 't werck een uuytspraeck doen sullen, 't welck men alsdan die vors. meester Maerten mede betalen sullen. Alle ding sonder arch ende fraude. Ende waer 't saecke dat die vors. meester Maerten offlivich worde binnen middele van tijde eer hij 't vors. werck upgebracht sal hebben, soe sal men 't selve betalen tot seggen van goede meesters hem dies verstaende 't gundt hij daeran verdient ende gewrocht sal hebben, nae den eysch van 't werck. Hiervan zijn gemaect twee cedullen all eens luydende van woorde tot woorde, beyde ondergeteyckent bij den voirnoemde kerckmeesteren, meester Maerten ende segsluyden⁵, daer van elcx een nae hem genomen heeft. Actum binnen der stede van Alcaer ten huysse van meester Jheronimus Jansz. priester vors., up ten 25ste septembris anno xv c acht ende dertich,

Martynus Heemskerick, Teylingen, Yf Symonsz, Hieronimus Janz priester, Jorden van Foreest, IJsbrant Pieterss.

Hyer op bij mij ontfangen nae vollendede voerwaarden bij Dyrck van Teyllingen actum op ten ix den dach augusto.

hondert gulden
anno xxxix

---

² Ringulden; rekenmunt, vergelijkbaar met de karolusgulden.

³ Contant.

⁴ Bedoeld is 350 gulden.

⁵ Arbiters.

Martinus Heemskeric

Noch betaelt up rekening als voeren tot Haerlem ende geleverd an gelde de somme van hondert rinsgulden 't stuck tot xx stuivers blijckende bij zijn quyctancie in date den xxiiien marty xv c xl stilo communi⁶

Ende van beyde partijen hierop betaelt ii c l. van xl groten.⁷

[volgend blad]

[in marge: bestedinge van den binnen dueren.⁸]

In der manieren hiernaer volgende soe heeft meester Maerten Heemskerck angenommen ende neemt an mits desen bij tuyschenspreken van meester Jheronimus Jansz., priester ende Symon Auwelsz., glaesemaecker, eerlick te schilderen als dat behoort de vier binnendueren van dat groote hooge altaer staende up 't koer binnen der parochiekercke van Alcaer. Waervan hij in de groote noorder binnenduer maecken sal *Ecce Homo*⁹ met zijn toebehoren, daer inne hij conterfeyten¹⁰ ende maecken sal den bischop van Utrecht knyelende ende siende nae de naecte Godt als een bischop nae zijne digniteyt ende eerwaerdicheyt. Ende sal eerst daervan een patroon maecken ende 't selve den bischop van Utrecht laeten besien, ende al 't selve nae zijn sinlickheyt ende goetdenken te maecken. Ende in de groote zuyder duer sal gemaect worden de verrisenisse¹¹ ons Heren met zijn toebehoren, daerinne de vors. meester Maerten mede gehouden sal wesen mijnen Here de prelaet ende abt van Egmont inne te conterfeyten nae zijn digniteyt als een abt, in soe verre hij anders daerinne begeert te staen, indien nyet sal hij yemant anders daerinne gehouden wesen te conterfeyten, 't sij Pieter Claesz. Palinck, off een ander die daer toe de behulpelicke handt reycken sal. Ende angaende de twee cleyinste binnendueren sal hij mede in elcx een artykel van de passie ons Heren maecken met zijn toebehoren, waerinne hij in d'eene meester Jheronimus Jansz. priester conterfeyten sal, ende in d'ander Dierick van Teylingen rentmeester.

Omme al 't welck bij den vors. Maerten eerlick volbrocht ende upgemaect te worden hij hebben ende ontfangen sal voir eens de somme van vierhondert karolus guldens 't stuck gerekent tot twintich stuvers, ende als hij 't werck beghint sal men hem up te handt geven hondert der selver karolus guldens, noch sal hij hondert gelycke karolus guldens ontfangen als hij d'eene zijde van den binnen dueren upgemaect ende geleverd sal hebben, ende 't rest van de twee hondert karolus guldens sal hij ontfangen als al 't werck volbrocht ende te vollen upgeleverd sal wesen, ende men sal

---

⁶ Gewone jaartelling, waarbij het jaar begint met januari.

⁷ Het pond kende vanouds een verdeling in 40 groten, gelijk aan een halve stuiver.

⁸ Duer = deur.

⁹ Jezus met doornenkroon.

¹⁰ Afbeelden (portret).

¹¹ De opstanding.

hem alle die dueren buyten zijne cost tot Haerlem leveren, ende al sulcx als die gemaect sullen wesen buyten zijne cost weder t' Alcmaer doen brengen. Ende ingevalle meester Maerten voirnoemt eenich gelt up te handt ontfangen hadde ende de Here hem haelde sulcx dattet werck nyet upgelevert en ware, soe sal men 't gundt hij daeran gemaect sal hebben hem betalen tot discretie van meesters hem dies verstaende. Ende indien dat soe veele nyet en beliep als hij ontfangen hadde, soe sullen zijne erffgenaemen 't rest weder sculdich wesen te restitueren, Ende sal dit werck ten langsten gehouden wesen up te leveren binnen drie jaren. Ende want dit aldus gesciet is, soe heeft die voirnoemde meester Maerten metten segsluyden dit ondergeteykent up ten xviide novembris anno xv c negen ende dertich.

Martynus Heemkeric, Sijmon Auweluss, Hieronimus Janz, priester.

Hiertoe heeft mijn heer van Utrecht geaccordeert te betalen jacobi xl endde xli telcken c gulden. Voldaen - ii c l.

Mr. Jheronimus oom heeft ten daege als boven in presentie van de vors. mr. Maerten ende Symon Auwelsz de kerck daertoe geaccordeert te betalen anno xlii L l. ende xliii L l. Voldaen - c l.

[volgende blad]

Ic meester Maerten Heemskerck bekenne ontfangen te hebben van Dierick van Teylingen rentmeester van der kercke van Alcmaers wegen die somme van hondert karolus guldens stuck gerekent tot xx stuvers bij mij gebedongen up te hant van 't scilderen van de binnen dueren van 't groote altaer die ick onder handen hebbe. Actum ondergeschreven handteyckening, desen xiiiden in maerte anno xv een ende veertich nae 't gemeen scrijven.

c l. van xl groten.

Martinus Heemskerck

Contract voor het schilderen van de buitendeuren, 1541.
Bron: Archief Parochie Alkmaar van voor 1573, inv.nr. 11.

Bestedinge van de
 buytendueren ende zijden
 van 't hooge altaer.

Up huyden den xii^{de} marty xv c een ende veertich nae 't gemeen scriven, soe zijn vergadert geweest ten woonhuysen van Dierick van Teylingen rentmeester, die kerckmeesteren de parochiekercke van Alcmaer ter eenre ende meester Maerten Heemskerck schilder tot Haerlem ter andere, die welcken bij 't seggen ende uitspreecken van meester Jeronimus Jansz. priester ende meester Cornelis Buys schilder, eendrachtelicke met malcanderen geaccordeert ende overcomen zijn up 't annemen vanden vier buytenzijden van der groote ende cleyne dueren van 't hooge altaer 't Alcmaer mede te schilderen in manieren hier naer volgende. Eerst soe sal die voers. meester Marten wel ende eerlicken gehouden wesen de vors. vier buytenzijden van der ~~grote ende cleyne dueren~~ groote ende cleyne dueren an 't hooge altaer 't Alcmaer te schilderen met goede verwen ende anders als dat behoort, sonder hem selffs daer inne te soucken soe goet als 't in 't principael binnenwerck mach wesen. Daer inne hij up d'eene groote buytendeure setten sal de historie van Sinte Laurens ons patroon, daer hij den armen 't scat deelt, ende up d'ander daer hij up ten rooster leyt, met elcx zijn toebehoiren ende dat daer best bij vougen ende behoiren sal. Ende up die beneden buyten deure up d'eene het avontmael ons Heren ende up d' ander het hooffgen¹². Waervoeren ende van alle 't selve wel ende eerlicken up te maecken ende volbrengen al behoort de voers. kerckmeesteren hem gehouden sullen wesen als 't selve uegemaert¹³ ende geleverd wesende daer voeren eens te betalen de somme van twee hondert karolus gulden 't stuck tot xx stuvers, off ingevalle zij luyden de selve penningen nyet wisten up te brengen, soe zullen die voers. kerckmeesteren ofte huer nacommelingen den selven meester Maerten jairlix betaelen de somme van vier ende twintich der zelve karolus gulden 't stuck tot xx stuvers jairlicxs lijffrenten, zijn leven lang geduerende ende nyet langher, ende hem daer van goede vaste brieven te doen hebben ende passeren up te selve kerck tot zijnder verseeckerheyt.

¹² Jezus in de hof van Getsemane.

¹³ Of 'vegemaert'. Betekenis onbekend.

Ende sal die voors. *meester Maerten* dat eerste jaer der zelve *renten* ontfangen als hij de groote *dueren* oplevert an beyder zijden, ende indien hij dan langer dan een jaer *vertoeffde* met dye *cleyne doeren* up te leveren an beyden zijden, soe en sal hem gheen jaer rente eer *verschenen wesen* voir ende alear hij dezelve mede te vollen up geleverd sal hebben. Ende dan soe voirts *vervolgende* van jaer tot jaer *zijn* leven lang *geduerende*, ende nyet langer. Van welcke twee *saecken*, 't sij de *lijffrenten* te betalen off die vors. twee hondert karolus gulden an gelde up te leggen die vors. *kerckmeesteren* ofte huer *nacommelingen* dan *heur optie ende kuer*¹⁴ off hebben sullen, wat van twee zij luyde dan sullen willen doen. Alle ding sonder arch ende fraude, des t' oirconde soe zijn hier van *gemaict* twee *cedullen* all eens luydende van woorde tot woorde ende beyde ondergeteykent bij den *voirnoemde* *kerckmeesteren*, *meester Maerten* ende *segsluyden vors.*, daer van elcx een nae hem *genomen* heeft.
Actum ten daege ende *jaere* als boven,
Hieronimus Janz., priester,
J. de Foreest,
Teylingen,
Cornelys Buysz.,
Bertelmees Thomasz.,
Symon Janz.

---

¹⁴ Kuer = keuze.

Nader contract van 30 juni 1542 betreffende de betaling van het schilderen van de buitendeuren.

Bron: RAA, Archief R.K. Parochie Alkmaar van voor 1573, inv.nr. 11.

Copie

Up huyden den xxxsten juny xv c twee ende veertich soe zijn weder van nyeus eendrachtelicken geaccordeert die kerckmeesteren der parochiekercke van Alkmaer ondergescreven, bij advys van Andries Pietersz. Zel, Symon Janss. Brouwer ende meester Ysbrant Pietersz., burgermeesteren der selver stede ter eenre, ende meester Maerten schilder van Haerlem ter andere, ende dat in manieren naervolgende. Te weten, soe sullen die vors. kerckmeesteren in de blaetse [bedoeld is: plaetse] van de twee hondert karolus gulden, die zij den zelven meester

Maerten sculdich souden wesen achtervolgende contract daer van met malcanderen gemaect, als hij de vier buyten zijden an 't hooge altaer te vollen opleverde, nu an gereeden gelde betalen in 't opleveren van de groote dueren an beyden zijden, een jaer lijffrente van vier ende twintich karolus gulden 't stuck tot 20 stuvers 't sjaers. Ende sal noch gelijke jaerrete mede ontfangen, een jaer naedat hij de twee benedenste dueren van 't selve altaer an beyden zijden upgelevert sal hebben, ende soe voirts van jaer tot jaer vervolgende geduerende soe lange de voors. Maerten in levendige lijve wesen sal ende nyet langer. Ende in 't leveren van de selve dueren sal men hem gehouden wesen goede vaste lijffrentebrieven daarvan te leveren tot zijnder verzeeckerhey, ende daer hij mede bewaert sal wesen daer beyder partien mede te vreden verclaertden te wesen. Des t' oirconde soe hebben die voors. kerckmeesteren ende meester

Maerten voirnoemt dit ontergeteyckent up ten dach ende jaere als boven. Aldus ondergeteyckent Philips Roncxz., Jan Jansz. Buys, Bertelmeus Thomasz., D. Teylingen. Gecollacionneert tegens zyn principael rustende onder meester Maerten ende accordeert by mij. Teylingen.

[volgende blad]

Hierop betaelt de gereeden pennyngen van vier ende twintich rinsgulden in 't leveren van de groote dueren gementioneert in 't blanck van desen. Actum desen eersten july xv c twee ende veertich

xxiiii l.

Martinus Heemskerck

***Rekeningen van ontvangsten en uitgaven betreffende het altaarstuk, 1543.
RAA, Archief R.K. Parochie Alkmaar van voor 1573, inv.nr. 11***

Rekenynge particulier tuyschen die kerckmeesteren van Alkmaar ter eenre ende Dierick van Teylingen rentmeester ter andere, beroerende van 't scilderen van dat hooge altaer.

Eerst ontfanck

De vors. Dierick van Teylingen heeft ontfangen tot hulp van 't hooge altaer te schilderen van mijnen genadigen here de bisschop van Utrecht als henluyden geaccordeert achtervolgende die requeste zynder genaden overgegeven ende dat up twee jaeren ende termijnen als Jacobi xxxix ende xl tsamen - ii c l.

Noch van mr. Jheronimus Jansz priester daer toe mede geaccordeert - c l.

Noch van een ander die nyet begeert genoempt te werden omme goidswillen daertoe gegundt ende uuter handt an gelde gegeven - ii l.

Noch bij desen Dierick van Teylingen ontfangen 't hooftgelt van xx gulden 't siaers vercoft up die kerck ten lijve van Pieter Bruyn facit den pennynck vi[dehalf?] bij hem ontfangen ende geaccordeert werden geemployert te worden tot stofferinge van 't selve altaer - cxxx l.

Noch tot hulp als voren bij hem ontfangen 't hooftgelt van v gulden 't siaers up te kerck ~~geee~~ vercoft ten lijve van Styntgen 't joncwijff van Ghuyerte Bertelmeus den pennynck vii. Facit - xxxv l.

Summarum van alle dese ontfange Diericx van Teylingen vors. - vi c lxxv l. van xl groot

[volgend blad]

Uutgeven jegens den ontfanck hier voeren.

Up ten v^{en} augusti xxxviii gegeven de dienaer van meester Maerten scilder tot Haerlem van dat hij gecomen was omme de maet van 't outaer te nemen voir zijn costen ende carrevracht - viii s.

Up ten xxv^{en} septembris xxxviii gegeven meester Maerten om dat hij hier quam ende heeftet werck angenommen voir zijn vracht ende moeyten uut ende thuys een keysers gulden. Facit - xxi s.

Ten selven daege betaelt de v kanne wijns ende 't bier verdroncken tot meester Ooms in 't besteden van 't werck beloipende xiiii s. i d.

Up Sinte Ponciaensdach¹⁵ anno xxxix stilo communi betaelt Yff Sijmenss kerckmeester ~~va~~ in rest van ii quyctancien die hij verleyt hadde eenige van Haarlem, ende dit in presentie van meester Ysbrant Pietersz - xiii l. 10 s.

Upten ix^{en} augusti xxxix meester Maerten gegeven up rekenynghe achtervolgende de voirwaerden daerop geteyckent - c l.

Upten xxi^{en} septembris xxxix betaelt Bertelmeus kistemaecker voir die steygeringe te maecken voir 't hooge altaer ende tabernakel o[ver?] 't crucifix te handen sulcx met hem geaccordeert bij Albert Albertsz ende Pieter Bertelmeusz - 4 l. 10 s.

Noch den selven meester Maerten betaelt up rekening als voren blijckende bij zijne quyctancie in date den xxiii^{en} marty xl stilo communi - c l.

Betaelt tot Bruessel van des bishops patroon uut een glas gemaect te hebben omme meester Maertens patroon daernae te maecken - x s.

Noch den selven meester Maerten gegeven up rekening van de dueren te schilderen navolgende de voerwaerden den xiii^{en} in marte xv c xli stilo communi bij zyne quyctancie - c l.

[in marge: Nota den quyctancie zedert ontfangen]

Up ten heylich sacramentsavont xv c xlii meester Maerten schilder noch gegeven up rekening van 't gundt hem in al[s?] compt by zyne cedulle - c l.

Noch den selven meester Maerten betaelt den costen bij hem verleyt van de groote dueren van Haerlem t' Alcmaer te bestellen van packen, upslepen ende anders achtervolgende de cedulle - v l. ix s.

Noch hem upten eersten july xv c xlii betaelt dat eerste jaer rente int leveren van de groote dueren an beyden zijden achtervolgende 't contract daer van gemaect ende zyne

---

¹⁵ 14 januari.

quyctancie - xxiiii l.

[in marge: Nota deze quyctancie heeft ontvangen]

Upte vii^c in aprille xv c xliii meester Maerten gesonden up rekening noch van d'een ende d'andere van 't gundt hem compt - c l.

Denselven meester Maerten noch betaelt up rekening als boven bij zijnen quyctancie in date ~~den~~ ons Heeren hemelvaertsavont xliiii - c l.

Somme van al den uitgeven - vi c l. lii s. vi d.

Nota dus blyft de vors. Dierick van Teylingen noch zuiver sculdich - xiiii l. xvii s. i d.

Welcke pennynge die vors Dierick van Teylingen de vors. kerckmeesteren an gereeden gelde ende pennynge overgeleyt ende betaelt heeft, daeromme hier - quitte

Aldus gerekent ende geslooten upten x ons Heeren hemelvaertsdach xv c xlii drie ende veertich by ons

Andries Pietersz Zel, Philips Ronxz, [D. van?] Teylingen.

[volgend blad]

Rekenynge tuyschen die kerkmeesteren van Alcaer ter eenre, ende meester Maerten Heemskerck schilder ter andere

Eerst

Soe compt die vors. meester Maerten van 't schilderen van 't groote middelste binnen paneel, mitsgaeders van de voet beneden daer de cruysdraeghinge ons Heeren in staet ende van de twee ronden daer de propheten ende sybillen in staen achtervolgende 't contract met hem daeroff gemaect - iii c xxv l.

Noch van de vier binnenzijden van de groote ende cleyne dueren te stofferen met schilderie achtervolgende 't contract met hem daeroff gemaect, mits dat hij mijnen here van Utrecht ende den abt daer inne maecken soude ende patroenen - iiii c l.

[in marge: desen brief is meester Maerten geleidt iii^{en} may xv c xliiii]

Angaende de vier buytenzijden van de selve vier dueren hebben de kerckmeesteren optie ende kuer gehad hem daer ii c gulden voir te betalen off een brieff van xxiiii gulden 't siaers up zijn lijve upte kerck te verzoeken achtervolgende 't contract met hem daeroff gemaect, ende alsoe die kerckmeesteren hem die vors. ii c gulden an gelde nyet hebben weten up te brengen, soe hebben zij hem een brieff verzekert van xxiiii gulden 't siaers daer van 't eerste jaer verschijnen sal mey xliiii. d'somme hier daer van - nyet

Somme vii c xxv l.

Hiertegens bij hem ontfangen tot vi diversche stonden achtervolgende de rekening particulier Dierix van Teylingen ende zijne quyctancie daerop overgelevert, de somme van - vi c l.

Nota blijkt dat die vors. meester Maerten noch zuivers compt van den kerckmeesteren - cxxv l. van xl groot.

Welcke hondert vyff ende twintich karolus gulden 't stuck tot xx stuvers, ick meester Maerten Heemskerck bekenne ontfangen te hebben van den kerckmeesteren der parochiekercke van Alcaer in volle betalinge van alle die schilderie bij mij geleverd ende gemaect an dat hooge altaer staende binnen der parochiekercke van Alcaer, soe van binnen als van buyten achtervolgende de appointementen met malcanderen daeroff gemaect soe dat ick belove voir mij ende mijnen erven ter saecke van dien nyet meer te eyschen noch doen eyschen in eeniger manieren, dan de lijffrente van xxiiii gulden 't siaers mij ter saecke van dien competerende up te selve kerck, daer van die vors. kerckmeesteren mij behoerlicke brieven geleverd hebben. Des t' oirconde mijn handteyckening hier onder gesteld upten derden in meye anno xv c drie ende veertich.

Martinus Heemskeric.

bestedinge ende quyctancie generael van die schilderie van dat hooge altaer.

Aantekening betreffende het uitbetalen van een jaarlijkse lijfrente aan Maerten van Heemskerk, 1544-1565.

Bron: RAA, Archief R.K. Parochie Alkmaar van voor 1573, inv.nr. 2, fol. 81v

Meester Maerten schilder heeft gemaect & ende geschildert de vier buyten-
zijden van de groote ende benedenste dueren van 't hooge altaer daer voren hem verzeeckert
is een lijffrente van xxiiii gulden 't siaers zijn leven lang geduerende achtervolgende den
brieff hem
daer van geleverd, daer van dat eerste jaer verschinen sal mey xv c xliiii.

N.B.

*Met betalingsgegevens vanaf het eerste jaar dat viel in 1544. Er wordt betaald tot en met het
jaar 1565. Dit gebeurt meestal bij kwitantie van Dirck van Teylingen of 'Dirck broer'.
Er is 22 jaar lang betaald, in totaal een bedrag van 528 gulden. Met twee keer een kleine
korting vanwege het inhouden van de tiende penning.*

Aantekening van de kosten van het altaarstuk, ca. 1540.

Bron: RAA, Collectie doop-, trouw- en begraafboeken Alkmaar, inv.nr. 1 memorie- en begraafboek Grote Kerk, fol. 1v.

Nota. Dat hooge altaar heeft gecost als hier naer volgt. De schilderrie behalven 't houtwerck dat wel mettet ijser ende gesneden werck boven staet voor iiii c gulden gemaect ende geset in den jaere xv c xxix.

Dat middelste paneel ofte parck daer den Here mette moordenaers an 't cruys hangt mette cruysdraghinge beneden by meester Maerten van Heemskerck schilder gemaect van Haerlem staet voor iii c gulden, beyde beneden ende boven dueren binnen staen voor iiii c gulden, ende de vier buytenzijden van den beneden ~~buyten~~ groote ende cleyne dueren voor ii c gulden daer meester Maerten een rente upte grote kerck voir heeft van xxiiii gulden 't siaers lijfrente

Dese schilderrie heeft de bisschop van Utrecht gegeven ii c gulden

Noch een vroupersoon ii c gulden, meester Jheronimus Jansz priester c gulden. Facit t'samen v c gulden.

't Rest by de kerck betaelt.

Aantekening van de verwerving van een kustingbrief¹⁶ bij wijze van betaling voor het verkochte altaarstuk, 1581.

Bron: RAA, Archief kerkvoogdij hervormde gemeente Alkmaar, inv.nr. 112, folio 68

fo 68

Nota

Een custingbrieff up Lieven Janz. ccccxxviii gulden xv stuivers

Also die kerck competeerde van Albart Nolleman de somme van twe hondert ende vijftich gulden verscenen Alreheiligen anno een en tachtig ter cause van 't hoge altaer bij hem van ons anno 81 gecocht ende wij niet wel totte betalinge en conden geraecken hebben wij van hem bij transpoorte den sesten aprilis anno 82 in betalinge overgenomen sijn gerechte helffte van de drie laetste custingen hem met sijn broeder competerende van haerluyden ouden huysse staende an de noortside up Lutkeoudorp van henluyden by Lieven Janz. gecocht, waer van die selffde drie laetste custingen staen te ontfangen te mey anno 83, 84 ende 85 telcken een gerechte derde parte belopende die drie custingen voor onse helffte te samen vier hondert darthien* [in marge: * xxviii gulden] xv stuivers blijckende bij den transporte bezegelt by Willem van Ryewijck ende Doedt Janz. scepenen in Alcmar in date den 6^{en} aprilis anno 82 rustende nu ter tijt onder Olbrant Coren deur begierten van Claes Nolleman.

Dese custingen syn weders getransporteert up Cornelis Laurisz. goudtsmit in afflossinge van drie hondert gulden de hooftsomme ende die xlviii gulden lijffrenten mette verlopen renten van dien, v[ide?]t in folio 137.

---

¹⁶ Transportakte waarbij de koopsom in vastgelegde termijnen, omschreven in de akte, werd voldaan.